

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

बायबल शानपणा बदल काय सांगस? — जगणामां उतारणु · KJV शास्त्रवचनं Strong's क्रमांकासहित

जगामा आणनं · देवासंगे चालनं — रांगनं, चालनं, धावनं, पूर्ण करनं
विवेक — मूलभूत बायबलसंबंधी शिकवण

उघडणारा शब्द

शहानपण मुगुट व्हाच्या पहिले चालणं व्हतं. एक लहान पोर एक दिवसमा चालाईच नही शिकत: पहिले तो घसरत जाय, अनी जे त्याले पावेत नही त्यासाठे रडत; मंग त्याले पाऊल-पाऊल चालाईच शिकाडतस; मंग तो एकलो चालतो; मंग तो वाढतो, अनी तो पळतो. अनी जो मानूस बरं पळतस तो शर्यत लढतस, अनी शर्यतीले शेवट व्हतो, अनी शेवटले एक बक्षीस व्हतं. देवसंगे चालाईमा शहानपण असंच व्हतं. हिब्रू शब्द *chokmah* (H2451, wisdom) आहे — वाटेसाठे कौशल्य अनी समज; अनी त्याचा सोबती *biynah* (H998, understanding) आहे, कारण हे दोन्ही नेहमी एकत्र येतस: शहानपण घे, समज घे. या दोन्हीमा घुसाईचा दार *yirah* (H3374, fear) आहे — परमेश्वराचं भय, जे सुरुवात आहे. ग्रीक शब्द *sophia* (G4678, wisdom) आहे, अनी Strong's सांगतस की ती वरतीपर्यंत नही तर खालतीपर्यंत पोहचतस, दुनियादारीची असो का आत्मिक — म्हणे मानसाले वरतून येणारं शहानपणच घ्याले पाहिजे. हो अध्ययन शहानपणले मानसाच्या पूर्ण प्रवासभर घेऊन जातस: तो त्याले कसा पावतो जवा तो फकत घसराईस अनी रडाईस सक्तो त्यासाठे; तो त्याले कसा धरतो अनी त्यामा कसा चालतो एकदा त्याले मिळाल्यावर; तो त्यासंगे कसा पळतो अनी देवाच्या सैन्यामा एक सैनिकसारखा त्याले कसा वहावतो; अनी शेवटी तो रेषा कशी पार करतो, जठे ख्रिस्त स्वतःच देवाचं शहानपण आहे, अनी जठे आपला देवाचा शब्द सदाकाळ टिकतो. हे शोधी बघा.

या अभ्यासमा तीन प्रश्नानी उत्तर दिले जायेत:

1. शानपण कठे मिळस, अनी माणुसले सुरवातले शानपणकडे कसं येनं होतं?
2. एखाद्या माणसनं ज्ञान मिळाल्यावर त्याना काय करावं पाहिजे, अनी ते रोजच्या जिवनमा कसं जगावं पाहिजे?
3. शर्यत कशी संपती — देवनं ज्ञान कोण से, अनी कोणतं वचन सदाकाळ टिकतं?

ग्रीक कीवर्ड

“शहानपण” — **G4678 sophia** — शहानपण, उच्च वा निच्च, दुनियादारीचं वा आध्यात्मिक देवनी सामर्थ्य अनं देवनी बुद्धि आठे ख्रिस्त

“सुज्ञ” — **G4680 sophos** — ज्ञानी, कुशळ
तुम्ही सावध राहीन चाला, मूर्खासारखा नही, तर ज्ञानीसारखा

“सुज्ञ” — **G5429 phronimos** — विचारशील, समजदार, शहाणा
म्हणीन तुम्ही सापसारका शहाणा हर्

“उदारपणे” — **G574 haplos** — उदारपणे, भरपूर प्रमाणमा
देव सर्व माणसासले उदारपणे दिसा

“दोष देणे” — **G3679 oneidizo** — फटकारनं, निंदा करनं, दोष देनं
आणि दोष लावत नाही

“occhaavnu / soduun ghenue” — **G1805 exagorazo** — उद्धार करणं, विकत घेणं
काळनं सदुपयोग करा, कारण दिवस वाईट शेतस.

“संभाषण” — **G391 anastrophe** — संभाषण, वर्तन
त्यानी आपला चांगला वागणुकीतुन आपला काम दाखाडाव

“बाळ” — **G1025 brephos** — बाळ, लेकरू, तान्ह्या पोर
तू लहानपणापाईच पवित्र शास्त्र जाणतस

“सुज्ञ” — **G4679 sophizo** — ज्ञानी करनं
तुले तारणासाठी ज्ञानी करास समर्थ

“निर्दोष” — **G185 akeraios** — निर्दोष, सुध्दा, साधा
कबुतरावाणी निरुपद्रवी

(माहा वयक्तिक विचार — बग शब्द कसा बनला. Strong's सांगस की sophia (G4678, ज्ञान) उंच किंवा खाल पोहचस, सांसारिक किंवा आत्मिक — एक शब्द, दोन रीती. याकूब त्यासले वेगळं करस: एक ज्ञान वरतीन येस, आणि एक ज्ञान सांसारिक आहे. आणि प्रभुजवळ ज्यासले तो धाडस त्यासाठी तिसरा शब्द आहे, phronimos (G5429, समजदार) — Strong's सांगस की विचारी, विवेकी — लांडग्यामांदी मेंढरं जसा सावध ज्ञान. हा अभ्यास ह्या तिनही शब्दासले भेटस.)

HEBREW KEYWORDS हिब्रू संबं महत्वाचा शब्दहीन

“शहाणपण” — **H2451 chokmah** — ज्ञान, कौशल्य, बुद्धि
परमेश्वरना भय हाच ज्ञानना आरंभ शे.

“समजनं” — **H998 biynah** — समजनं, ज्ञान, अर्थ
तुहीन जे काही मिळाडाय त्यामा समज मिळाड

“भय” — **H3374 yirah** — भय, आदर
देवाना भय, हाच शहाणपणा हये

“सुज्ञ” — **H2450 chakam** — ज्ञानी, कुशळ
ज्ञानी माणूस बलवान व्हतो

“समजी लेवाह” — **H995 biyn** — samajna, olakhna
यहोवाना भय समजा

“सुरवात” — **H7225 reshiyth** — सुरवात, पेह्यली, मुख्य
परमेश्वरनं भय ह्या ज्ञाननी सुरुवात व्हये

“सुरवात” — **H8462 techillah** — एक सुरवात, एक चालू करणं
परमेश्वरना भय हाच ज्ञानना आरंभ शे.

“समजनं” — **H8394 tebuwnah** — समजण, कारण, कुशळता
जो माणूस समजशक्ती मिळवतस

“प्राप्त” — **H6329 puwq** — बाहेर काढणे, मिळावणे, हासिल करणे
परमेश्वराची कृपा प्राप्त करील

“मिळाणे” — **H7069 qanah** — हासिल करानं, ताब्यात ठेवनं, इखत लेणं
बुद्धी मिळाड, समज मिळाड

(माहा स्वतःचा विचार — chokmah (H2451, ज्ञान) हे chakam (H2450, ज्ञानी) पासून येसे; हे बराच गोष्टी जाणना नही, पण वाटेकरता कुशलता से. biynah (H998, समज) हे biyn (H995, समजना) पासून येसे — Strong's सांगसे मनमां वेगळं करना, ओळखना — गोष्टीमांधली फरक दखायनं. आणि yirah (H3374, भय) दोन्हीच्या दरवाजावर उभा रायसे: परमेश्वराचं भय ही सुरवात से. देवाचं भय नही, तर ज्ञान गावसं नही.)

I. सरपटनं — त्याले कसं शोधाइचं

(माले वैयक्तिक विचार — प्रतेक चालनी सुरवात खालपटीसन व्हस. एक तान्हं बाळ रांगस, अन हात लांबवस, अन ज्या गोष्टी त्याले नही त्यासाठे रडस; अन कोणीच पूर्ण ज्ञानासहित जल्मत नही. त्याले पहीले शोधनं (FOUND) पडस; अन हि साक्षीदार दाखवतस कोठे, अन कशी. ईयोब सर्व मंचाले प्रश्न ईचारस: ज्ञान कोठे गावस? अन उत्तर लांब नही: देवकडतीन मांगा, त्यासाठे ओरडा, त्याले चांदीवाणी शोधा — अन परमेश्वराच्या भयपाईन सुरवात करा. खालपटीसन सुरवात करा, अन सुरवात करा.)

A. Job 28:12 ↗ read this in your Bible

ज्ञान कोठे सापडावाले? + समजनाचं ठिकाण कोठे आहे?

B. याकोब 1:5 तुमनापैकी जो कोणी ज्ञानमा कमी व्हई त्यानी ते देवकडे मांगानं, म्हणजे ते त्याले देवामा ई; कारण देव सर्वासले कृपाघाई अनी उदारतातीन देस; [G3679 oneidizo ■] [G574 haplos ■] [G154 aiteo ■] [G4678 sophia ■] [G3007 leipo ■]

जर तुमामातला कोणी ज्ञानमा उणा व्हस → देवसमा मांगो + तेले दिधं जाशी.

(माह्या वैयक्तिक विचार — हर लहान बाळाचो पूरा वाटा हाच शे: त्याले कमी शे, अनि तो मांगस. Strong's सांगतंस की haplos (G574, liberally) चा अर्थ शे उदारपणे; अनि oneidizo (G3679, upbraid) चा अर्थ शे रागावानं, टोमणा मारनं. देव सर्व लोकसले उदारपणे देतस, अनि जो मांगस त्याले रागावत नही. ज्ञानाचं पहिलं पाऊल शहाणं व्हणं नही; ते मांगणं शे.)

C. Proverbs 2:3 ↗ read this in your Bible

जर तु ज्ञानासाठी हाक मारशीन + समजेसाठी आपला आवाज उंच करशीन.

D. Proverbs 2:4 ↗ read this in your Bible

तिले चांदीसारखी शोधा + लपयेल्या धनासारखी तिले शोधा.

E. Proverbs 2:5 ↗ read this in your Bible

तवय तुले परमेश्वरना भय समजी अनं देवसनं ज्ञान गावसी.

(माले वैयक्तिक विचार — रडणासले लक्ष द्या: हाई एक लहान बाळाना आवाज शे — तू रडस, तू आवाज उचलस. अनी THEN कडे लक्ष द्या: रड, शोध, खोज — THEN तुले सापडी. अनी जे सापडं ते चांदी नही; ते खुद परमेश्वराना ज्ञान शे. खोदनं तुझं शे; खजिना तो HIM शे.)

F. Proverbs 2:6 ↗ read this in your Bible

परमेश्वरना ज्ञान देस + त्याना मुखमातीन ज्ञान अनं समज येस.

(माझा वयक्तिक विचार — शलमोनले याकोबसंगे ठेवा अनी एक आवाज ऐका: परमेश्वर ज्ञान दिनतो — देवाकडतीन मांगा, अनी ते तुमले दिधं जाई. जुना करार अनी नवा करार एकच गोष्ट सांगतस. अनी लक्ष द्या ते कुठतीन येतंस: त्याना मुखातीन. ज्ञान तठे सापडतंस जेठे देव बोलतो — त्याना वचनमा.)

G. Proverbs 1:7 ↗ read this in your Bible

परमेश्वरनं भय हाई ज्ञाननी सुरवात आहे + मूर्ख माणुस ज्ञान अनं शिकवणीले तुच्छ मानतस.

H. Proverbs 9:10 ↗ read this in your Bible

परमेश्वरना भय हाई ज्ञानना सुरवात से + पवित्र देवनी ओळखण हाई समजण से.

(माह्या स्वताह्या विचार — दोन शास्त्रवचना जवळजवळ एकच; एकाच इंग्रजी शब्दाखाली दोन शब्दासकडे लक्ष द्या. नितिसूत्रे १:७ मां "beginning" ह्या शब्दाना अर्थ आहे reshiyth (H7225) — Strong's सांगस पहिलं, मुख्य. नितिसूत्रे ९:१० मां "beginning" ह्या शब्दाना अर्थ आहे techillah (H8462) — Strong's सांगस सुरवात, उघडनी. यहोवना भय हे दोन्हीच आहे: जे दार माणुस आतमां जास, अनि जो मुख्य ठिकाना तो नंतर सदाकाळ धरी राखस. माणुस यहोवना भयाना पुढी कधीच वाढी जात नाही.)

I. Job 28:28 ↗ read this in your Bible

परभुनी भीती, तीच ज्ञान + दुष्टतापाईन दूर हावं तीच समज.

J. Proverbs 4:7 ↗ read this in your Bible

शहाणपण म्हणजे मुख्य गोष्ट → शहाणपण मिळाव + तुनी सर्व मिळवणीमा समज मिळाव.

(माह्या वैयक्तिक विचार — टॅग बगा: principal हाच त्या reshiyth (H7225, beginning) आशे जे Proverbs 1:7 मां आयें. देवाना भय ह्या ज्ञानना reshiyth आहे, अनी बुद्धि हाच तुले जे काही मिळे तेसना reshiyth आहे. पहिली गोष्ट पहिली: त्याना भय राखा, अनी ती मिळवा.)

K. Proverbs 8:17 ↗ read this in your Bible

मी त्यासले प्रेम करतो जे मले प्रेम करतस + जे मले लवकर शोधतस ते मले पावतीन.

L. मत्तय 7:7 मांगा म्हणजे तुमले भेटी, शोधा म्हणजे तुमले सापडी, ठोका म्हणजे तुमनाकरता उघडाई जाई; [G2147 heurisko ■] [G2212 zeteo ■] [G154 aiteo ■]

मांगा, अनी तुम्हासले दिधं जाईन + शोधा, अनी तुम्हासले सापडीन + ठोका, अनी तुम्हासाठी उघाडं जाईन.

(माझा वैयक्तिक विचार — आतां लहान पोरगाले त्याचं पूर्ण शिक्षण मिळेल. ज्ञान त्याहीपाईन लपत नाही जे त्याले शोधतस; जे त्याले प्रेम करतस त्याहीसाठी जे प्रेम करतस. मांगा — कारण ईश्वर मुक्तमने देतस. शोधा — जसा तुम्ही चांदीसाठी शोधतंस तसा. आणि परमेश्वर स्वतः याले शिक्कामोर्तब करतस: शोधा, अनं तुमले सापडेल. आतां तुम्हले ते सापडलं, तर त्याहीसंगे चालाले शिका.)

II. चालनं — तुनी जवळ जवा राही तवा त्यासाठी काय करानं

(माझा वैयक्तिक विचार — बाळ आतां त्याना पायावर उभा राहून; आतां चालना वखत येस. सापळेली शाणपण जपेली पाहिजे, अनं जपेली शाणपण चालेली पाहिजे — दिनदिन, घरमा अनं बाहेर, देवसमोर अनं बाहेरला लोकसमोर बी. ह्या टप्प्याले शब्द लक्षमा घ्या: मिळाव, ईसरू नको, सोडू नको, जप, वाढाव, चाल, दाखाव. शाणपण कोठी बंद ठेवाची ठेव नाही; ती वाटेवरली सोबतीण से.)

A. Proverbs 3:13 ✨ read this in your Bible

जो माणुस ज्ञान पावस अनं समज मिळावस तो माणुस धन्य शे.

(माले वैयक्तिक विचार — हिथला समजाईपणा तेबुवना (H8394, understanding) आहे — Strong's कहे बुद्धिमाना, तर्क, कुशळता — त्याच मूळ बियन (H995, to understand) पासु आयला. आणि gets हाई पुवक (H6329) — Strong's कहे बाहेर काढणे, मिळावणे. ज्ञान एकदाच सापडत नाही; ती दिनोदिन बाहेर काढी जाये. ह्या शब्दले धरी राखा; तो दौडीच्या शेवटले परत येस.)

B. Proverbs 4:5 ✨ read this in your Bible

ज्ञान मिळाव, समज मिळाव + ते भुलू नका.

C. Proverbs 4:6 ✨ read this in your Bible

तिले सोडू नको, अनी ती तुले सुरक्षित राखीन + तिले प्रेम कर, अनी ती तुले संभाळीन.

D. Proverbs 4:8 ✨ read this in your Bible

तिले उंच कर, अनी ती तुले उंच करशीन + ती तुले सन्मान पाइसीन.

(माझा वैयक्तिक विचार — या तीनमा व्यापार लक्षात घ्या: तिले सोडू नका — ती तुमले जपस. तिले प्रेम करा — ती तुमले संभाळस. तिले उंच करा — ती तुमले वाढवस. माणुस ज्ञानासंगे जे करस, ज्ञान त्या माणसासंगे तेच करस. तिले जपा, अनी तुम्हीन जपला जाशात.)

E. Proverbs 3:21 ✨ read this in your Bible

त्या तुहीन नजरतीन दूर होवू नि देजो + सद्बुद्धी अनी समजूतपणा संभाळी राखजो.

F. Proverbs 3:22 ✨ read this in your Bible

तर त्या तुझा जीवाले जीवन अनी तुझा गयाले शोभा हातीन.

G. Psalm 90:12 ✨ read this in your Bible

आमहाले आमचा दिवस मोजाले शिकाड → जेणेकरून आम्ही आमला मन शहाणपणमा लावु.

(माले वैयक्तिक विचार — मोशा चालाना प्रार्थना करस: आमाले शिकाड आमी आपला दिवस मोजाले. शहाणपणाना मार्ग हा दिवसामार्ग दिवस चालणारा मार्ग शे; जो मनुष्य आपला दिवस मोजस तो त्याले चांगला वापरस. आपला मन आजच लावा.)

H. Deuteronomy 4:6 ✨ read this in your Bible

त्यामुळे त्यासले पाळा अनी त्या करा = हिच तुमी शहाणपण अनी तुमी समजूतदारपणा हाई राष्ट्रदेखत.

I. कलस्सै 4:5 ईश्वसी लोकसनासंगे सुज्ञतेमा वागा; अनी येळना सदुपयोग करा. [G1805 exagorazo ■] [G4678 sophia ■] [G4043 peripateo ■]

ईश्वसी लोकसनासंगे सुज्ञतेमा वागा + अनी येळना सदुपयोग करा.

J. इफिस 5:15 म्हणीन मुखनामायक नाही तर ज्ञानीनामायक समोर नजर ठेईन जपीसन चाला. [G4680 sophos ■] [G199 akribos ■] [G4043 peripateo ■]

सावधानीनं चाल + मूर्खासारखा नाही, पण ज्ञानी माणसासारखा.

K. इफिस 5:16 येळना सदुपयोग करा, कारण दिन वाईट शेतस. [G2540 kairos ■] [G1805 exagorazo ■]

येळना सदुपयोग करा + कारण दिन वाईट शेतस.

(माझा वैयक्तिक विचार — मोशेले पौलनासाथे ठिवा, अनी चालणं एकच व्हय. इस्राएलले विधी पाळला, अनी राष्ट्रासले त्यासनं ज्ञान दिसनं; आपणं बाहेरना लोकाकडे ज्ञानमां चालतस. अनी पौल दोनवार बोलतो, वखत विकत लेणं — टॅंग दखा, G1805: स्ट्रॉस सांगतसं विकत घेणं. ज्ञानी चालणारा आपला दिवस विकत लेतस, कारण दिवस वाईट आहेत. चालेल ज्ञान म्हणजे दिसणारं ज्ञान — अनी बाहेरना लोक दखतस.)

L. याकोब 3:13 तुमनामा बुद्धीमान अनं समजदार कोण शे, त्यानी बुद्धीपाईन भेटेल लिनतातीन अनी चांगली वागणुकतीन आपला कामे दखाडाले पाहिजे. [G4240 prautes ■] [G391 anastrophe ■] [G1990 epistemon ■] [G4680 sophos ■]

त्याने आपला चांगला वागणुकीतून आपली कामं + ज्ञानाच्या नम्रतेसह दाखवावी.

(माझे स्वतःचे विचार — हाई से चालनाना पायरीना पुरावा: तुमामा शानपनवारो कोन शे? त्याने ते दाखाडाहे — मुखघरे नाही, तर चांगला जीवनना चालणीतीन, अनि Strong's सांगस की anastrophe (G391, conversation) मतलब वागणूक, जीवन जगणाना तरिका. अनि दाखाडना हाई नम्रताघरे

व्हा जोहिजे. जी शानपन बडबड करस ती वरुनली नही. आतां चालना पुरावा व्हयना शे; धावासाठे तयार व्हा.)

III. शर्यत जिकणे — देवना सेनामासना सैनिकवाणी हात्यार म्हणीन वापरा

(माले वैयक्तिक विचार — आतां चालनं शर्यत व्हस, अनी शर्यत युद्ध व्हस. अनी दखा या युद्धना हात्यार काय से: तो मानवी ताकद नही. ज्ञान ताकदपेक्षा चांगलं से; शहाणा माणूस शहरनी ताकद पाडी देस; आपला लढाईना हात्यार सांसारिक नाहीत. देवना सैनिक आपलं ज्ञान तसंच अर्पण करस जसं धावणारा आपली ताकद अर्पण करस — प्रभुनी दिधलं तोंड, देवना वचन जे तलवार से, अनी लांडग्यामध्ये धाडेल मेंढरांनी निरुपद्रवी वाट.)

A. उपदेशक 9:14 एक धाकलं शहर व्हतं, एक मोठा राजानी त्या शहराना ईरोधमा लढाई करी अनी त्यानी त्याना ईरोधमा सेना शहरना आजुबाजूले ठेवात. [H4685 matsowd ■]

एक धाकलं शहर व्हतं अनी त्यामां थोडा माणसं व्हतात + एक मोठा राजानी त्या शहराना ईरोधमा लढाई करी अनी त्यानी त्याना ईरोधमा सेना शहरना आजुबाजूले ठेवात.

B. उपदेशक 9:15 पण त्या शहरमा एक विद्वान व्हता, तो विद्वान गरीब व्हता, पण त्यानी आपला ज्ञानतीन त्या शहरना बचाव करा, बठं काही सरावर लोके त्या गरीब माणुसले ईसरी गयात. [H4422 malat ■] [H2451 chokmah ■] [H2450 chakam ■] [H4542 micken ■] [H4672 matsa ■]

एक गरीब ज्ञानी माणस आपला ज्ञानसाठे शहरले वाचाडं + तरी त्या गरीब माणसले कोणी माणूस याद नाही ठेवं.

C. उपदेशक 9:16 मंग मी निर्णय लिधा, ताकदपेक्षा ज्ञान श्रेष्ठ शे पण गरीबना ज्ञानले तुच्छ मानतस अनी त्याना शब्द ऐकतस नही. [H1369 gebuwrah ■] [H2451 chokmah ■]

बुद्धी ताकतीपेक्षा श्रेष्ठ शे + गरीब मानसना ज्ञानले तुच्छ मानतस.

(माले वैयक्तिक विचार — शर्यतमा ह्या गरीब शहाणा माणुसले तुमच्या डोया म्होरे राखी ठेवा. मोठा राजा वेढा घाली आयना; गरीब माणुस शहाणपणा लयी आयना; अनी शहर वाची गयं. शहाणपण बयवशीपेक्षा चांगला शे — जरी लोक त्याले तुच्छ मानतस, अनी त्या माणुसले लक्षात ठेवत नही. लोकसना आठवणीसाठी पयडु नोका; शहर वाचनं ईच पुरतं शे, अनी देव ईसरं नही.)

D. Proverbs 24:5 ✞ *read this in your Bible*

ज्ञानी माणूस बळवान व्हतो + ज्ञान असणारा माणूस सामर्थ्य वाढवस.

E. Proverbs 21:22 ✞ *read this in your Bible*

एक ज्ञानी माणूस बलवान लोकसना शहरवर चढाई करस + त्यासना भरोसाना बळ खाली पाडस.

F. २ करिंथ 10:4 आमना युध्दना हात्यार जगना नही तर देवना हात्यार शेतस ज्याघाई आम्हीन शत्रुसना गढ पाडाले समर्थ शे. [G3794 ochuroma ■] [G4752 strateia ■]

आमी लढायचा शस्त्र मानवीक नथीत + मजबूत गढ पाडाकसाठे परमेश्वरातुन सामर्थ्यवान हये.

(माले वैयक्तिक विचार — शलमोन ले पौलनासोबत ठेवो. ज्ञानी माणूस बलवानसना शहरमा चढतो अनी त्यासनी शक्ति पाडी टाकतो; ख्रिस्तना सैनिक बळकिल्ला पाडी टाकतस — अनी त्याना शस्त्र सांसारिक नही, पण देवमार्फत सामर्थी. ज्ञानना लढाई मानवी बळाने जिंकली जास नही. ती वचनेन जिंकली जायते.)

G. इफिस 6:17 तारणरूपी शिरस्त्रान अनं देवनं वचन अशी आत्मांनी तलवार, हाई बी त्या. [G4487 rhema ■] [G3162 machaira ■]

तारणाचं शिरस्त्राण + आत्म्याची तरवार घ्या, म्हणजे देवाचं वचन.

H. लूक 21:15 कारण मी तुमले अशी वाचा अनं बुद्धी दिसु की, तिले अडावाले किंवा तिना विरोधमा बोलाले तुमना कोणता बी शत्रु समर्थ व्हावु नही. [G436 anthistemi ■] [G471 antepo ■] [G4678 sophia ■] [G4750 stoma ■] [G1325 didomi ■]

कारण मी तुमले अशी वाचा अनं बुद्धी दिसु की + तिले अडावाले किंवा तिना विरोधमा बोलाले तुमना कोणता बी शत्रु समर्थ व्हावु नही.

(माझा वैयक्तिक विचार — शिपाई अर्पण करस अनी सेनापती पुरवठा करस. संकटना वखतले शहाणपण तुमळं साठवेल शहाणपण नही; मी तुले देईन, अस प्रभु सांगस — अस मूख अनी शहाणपण जे कोणीच वैरी खोटं पाडी नही शकत. जेने पहिले दिधं होतं — देवकडतीन मांगा — तेच लढाईमां देस. तुमळं मूख अर्पण करा, अनी तो त्याले भरी दिही.)

I. २ तिमथ 3:15 अनी धाकलपण पाईन तुले पवित्र शास्त्रनी माहीती शे, हाई माले माहित शे. ते ख्रिस्त येशु मातला ईश्वरसनाद्वारा तुले तारणकरता ज्ञानी कराकरता समर्थ शे. [G4991 soteria ■] [G4679 sophizo ■] [G1121 gramma ■] [G1025 brephos ■]

तू ल्हानपणापासून पवित्र शास्त्र ओळखतस → जे तुले तारणासाठी ज्ञानी करू शकतंस.

(माझा वैयक्तिक विचार — बालक — ब्रेफोस (G1025, बालक), स्ट्रॉग्सना सांगं आखी एक बाळ — पासून तानापर्यंत पूरा चालना एकाच जागावर दखा. आखी दोन्हीच्या बीचली रस्ता पवित्र शास्त्र आहे, जे तुले ज्ञानी करी सकतंस — सोफिझो (G4679, ज्ञानी करनं). या धावाची तलवार तीच पुस्तक आहे जी तुले बालपणापासूनच माहीत होती. तिले कधीच आपल्यापासून दूर करी नको.)

J. मत्तय 10:16 लांडगासमा जसं मेंढरूले धाडतस तसं मी तुमले धाडी न्हायनु म्हणीसन तुम्हीन सापनामायक चपळ अनं कबुतरना मायक भोळा बना. **[G185 akeraios ■] [G5429 phronimos ■]**

लांडगासमा मेंढरूमायक धाडेल + सापनामायक चपळ अनं कबुतरना मायक भोळा.

(माह्या वैयक्तिक विचार — बगा प्रभुनी कोणतो शब्द निवडना. सोफोस (G4680, ज्ञानी) नही, तर फ्रोनोमोस (G5429, शहाणा) — स्टॉन सांगस विचारशील, विवेकी. लांडग्यासमां सैनिकले वाटनी सतर्क शहाणपण लागस; अनं त्यासोबत अकेराइओस (G185, निर्दोष), ज्याना अर्थ स्टॉन सांगस मिश्रण नसनं. सापासारखा सतर्क, कबुतरासारखा निर्दोष: अशा तरीनं मोकलेला माणुस दौडस.)

K. याकोब 3:15 हाई बुद्धी वरतीन उतरस नही तर ते संसारिक, शारीरिक, अनं सैतानी शे. **[G5591 psuchikos ■] [G1919 epigeios ■]**

हाई बुद्धी वरतीन उतरस नही तर ते संसारिक + शारीरिक, अनं सैतानी शे.

L. याकोब 3:17 वरतीन येणारी बुद्धी हाई मुळपाईन शुध्द न्हास शिवाय ते शांतीप्रिय, नम्र, समजी लेनारी दया अनं चांगला फळे यासघाई पुर्ण, अपक्षपाती, प्रामाणिक अस शे **[G1516 eirenikos ■] [G53 hagnos ■] [G509 anothēn ■] [G4678 sophia ■]**
वरतीन येणारं ज्ञान पहीले शुद्ध, तळे शांतीप्रिय + दयासे अनी चांगला फळासे भरेल आहे.

(माले वाटस — दोन शाणपण या मैदानवर भेटतस, अनी सैनिकले एकतीपाईन दुसरी वळखनं पडस. एक शाणपण खालनं येस — पार्थिव, ऐंद्रिय, सैतानी; अनी एक शाणपण वरतीन येस — पहीले शुद्ध, मंग शांतीपूर्ण. क्रम बगा: शुद्धता पहीले. जी शांती शुद्धताले इकी टाकस ती वरतीन नही येले. स्वच्छ शाणपणसंगे लढा करा, म्हणजे शर्यत शेवटच्या पावलपावतर ठीक चालस.)

IV. फिनिश लाईन — बुद्धी, अनं वाणी, सर्वकाळ राहतस

(माले वैयक्तिक विचार — दरेक शर्यतले शेवट व्हस, अनी हऊ शेवट भिंत नही; तो एक व्यक्ती शे. सारा अभ्यासमा आपू ज्ञानले एक गोष्ट समजीन शोधात व्हतू: पण शेवटच्या रेषमा ती उभी राहस अनी तिले एक नाव शे: ख्रिस्त, देवनी शक्ती, अनी देवनं ज्ञान. तुम्हीन जे खजाना खोदात व्हतात ते त्यानामाच लपेल शेतस. अनी ज्ञान शर्यतपेक्षा जुनं शे — अनंतकाळपासून, पृथ्वी बनाले पहिले. जो ज्ञाननं पाठलाग करस, तो त्या गोष्टीना पाठलाग करस जी कधी नष्ट व्हस नही.)

A. १ करिंथ 1:24 पण ज्यासले देवनी बलायेल शे, त्या दोन्ही यहूदी अनं गैरयहूदी ख्रिस्त प्रभुनं सामर्थ्य अनं परमेश्वरनं ज्ञान शे. **[G4678 sophia ■] [G1411 dunamis ■]**

ख्रिस्त = देवनी शक्ती, आणि देवनं शहाणपण.

B. १ करिंथ 1:30 पण देवनी आमले येशुमा एकत्र करेल शे, देवनी येशु ख्रिस्तले आमनं ज्ञान बनाडं, आम्हीन त्यानाद्वारा देवसमोर न्यायी ठरनुत, पवित्र, स्वतंत्र बनाडं **[G629 apolutrosis ■] [G38 hagioσmos ■] [G4678 sophia ■]**

ख्रिस्त येशू = आपणासाठी ज्ञान + नितीमत्त्व + पवित्रीकरण + मुक्ती करण्यात आला.

(माले वैयक्तिक विचार — हामा शोधनं संपूर्ण अंत व्हस. ज्ञान शेवटले काही वस्तु नही; तो एक व्यक्ती शे, अनी तो आमाले करेल शे. तुनी देवकडतीन ज्ञान मांगं; देवनी तुले आपला पुत्र दिना. जायाकडे ख्रिस्त शे त्याकडे ज्ञान शे, अनी नीतिमत्ता, अनी पवित्रीकरण, अनी त्यासोबत मुक्तीबी शे.)

C. कलस्सै 2:3 त्यामा देवना ज्ञान अनं बुद्धीनी सर्वी संपत्ती लपेल शे. **[G1108 gnosis ■] [G4678 sophia ■] [G2344 thesauros ■] [G614 apokruphos ■]**

त्यामा देवना ज्ञान अनं बुद्धीनी सर्वी संपत्ती लपेल शे.

(माले वैयक्तिक विचार — रांगतासना दिन आठवा: तिले लपेल्या खजिनासारखं शोधा. आतां दखा खजिना कठे लपेल व्हता — त्याच्यामाच. काही खजिना नही; सगळ्या. जो ख्रिस्ताकडे खोदत गया, त्यानं बराबर खोदला.)

D. १ करिंथ 2:7 पण आम्हीन देवना त्या राज्यनं गुप्तज्ञान सांगतस, जे गुप्त व्हतं, ते देवनी जग निर्माण व्हवना पहिले आपला गौरवकरता निवाडं. **[G4309 proorizo ■] [G613 apokrupto ■] [G3466 musterion ■] [G4678 sophia ■]**
देवनी बुद्धी एक भेदमा + जी देवनी आपले जगनी सुरवातीच्या पहिले आपला गौरवसाठी थराव करी थी.

E. Proverbs 8:22 ↗ *read this in your Bible*

परमेश्वरनी मले त्याना मार्गना सुरवातले धारण करं, त्याना पुरातन कामासना आधी.

F. Proverbs 8:23 ↗ *read this in your Bible*

मी अनादीकाळपासून + अथवा पृथ्वी होवना आदी थापी दिधी गयी व्हती.

(माले वैयक्तिक विचार — टैग्सकडे लक्ष दे, अन् आखा पुस्तकमा एक सूत्र दिसस. Get म्हणजे qanah (H7069, मिळावं) — बुद्धी मिळाव; अन् इती possessed पण तेच qanah शब्द से: परमेश्वरनी बुद्धी possessed करेल व्हती त्याना मार्गना reshiyth (H7225, सुरवात) मां. देव तुले जे मिळावाकरता सांगस, ते त्यानाजोडे अनादिकाळपासून व्हतंच. अन् पौल सांगस के गुप्त बुद्धी जगना निर्माणपूर्वीच आपला गौरवाकरता ठराडेल व्हती — पृथ्वी निर्माण व्हवापेलेच फिनिश लाईन घालेल व्हती.)

G. Proverbs 8:35 ↗ *read this in your Bible*

जो मले शोधी काढस तो जीवन पावस + परमेश्वरनी कृपा मिळावस.

H. दानीएल 12:3 ज्या सुज्ञ राहतीन त्या अंतराळना प्रकाशनामायक चमकतीन; बराच लोकसले धार्मिकताकडे आणनारा लोक युगानुयुग तारानामायक चमकतीन. [H2096 zohar ■] [H2094 zahar ■] [H7919 sakal ■]
ज्ञानी लोक आकाशमा तेजासारखा चमकतीन, आनि जे बऱ्याहिले नीतिना मार्गवर लावतीन ते तारासारखा सदासर्वकाळ चमकतीन.

I. Proverbs 3:35 ↗ *read this in your Bible*

ज्ञानी वेभले महिमाना वारसा मिळावाल.

(माले वैयक्तिक विचार — हऱ्या धावणाऱ्याना मुकुट व्हतो उजेड नि गौरवः शहाणे माणुस चमकतीन, सदासर्वकाळ; शहाणे माणुस गौरवना वारसा घेतीन. नि हऱ्या धावणाऱ्याना स्वतःना नावसाठी नही — जे बराच जणसले नीतिमत्वाकडे वळाडतस. जे गरीब शहाणा माणुस जेले कोणी लक्षमा नही राखनं — देव त्याले लक्षमा राखस, नि त्याले तारा बनाडस.)

J. Psalm 111:10 ↗ *read this in your Bible*

परमेश्वरना भयमा ज्ञानसनी सुरवात व्हतस + त्याना स्तुती सर्वकाळ राहतस.

(माझा वैयक्तिक विचार — हि स्तोत्र तुले पयल्या घसरण्यापाहून शेवटच्या ओळीपावत एकाच जागामा लई जास हतसः परमेश्वराचं भय, ही सुरवात — अन् स्तुती जी सदासर्वकाळ टिकतंस. जठ शर्यत सुरू व्हयनी, तठच गाणं कधीच थांबतं नही.)

K. Isaiah 40:8 ↗ *read this in your Bible*

गवत सुकतंस, फुलं कोमेजतंस + आपला देवाना वचन सर्वकाळ राहतं.

L. मत्तय 24:35 आकाश अनी पृथ्वी पुसाई जाई, पण मनं वचन पुसावणारच नही.” [G3056 logos ■]

आकाश अनी पृथ्वी पुसाई जाई + पण मनं वचन पुसावणारच नही.

(माले वाटणारा विचार — शास्त्रे तुले तारणकरता ज्ञानी करी दिधात; अनी शास्त्रे तवय बी टिकी हसि जवय शर्यत सम्पी जाई, अनी जवय आकाश अनी धरती नाश व्हई जाई. ज्ञान सुरुवातीपाईन व्हतं, अनी वचन सदैव टिकसः जो मानुस या गोष्टीसाठी दौडस तो अशा गोष्टीसाठी दौडस जी टिकी हसि. या शर्यतमा शेवटच्या रेषवर काहीबी वाया नही जाय.)

दोघासना तोंड

Proverbs 2:6 ↗ *read this in your Bible*

परमेश्वरना ज्ञान देस + त्याना मुखमातीन ज्ञान अनं समज येस.

दानीएल 2:21 तोच प्रसंग अनं समय बदलस; तो राजासले स्थानापत्र किंवा स्थान भ्रष्ट करस; तो ज्ञानीसले ज्ञान देस अनं बुद्धिमानसले बुद्धि देस. [H2452 chokmah ■]

तो ज्ञान्यसले ज्ञान दिसं + समजशीलसले समज दिसं.

याकोब 1:5 तुमनापैकी जो कोणी ज्ञानमा कमी व्हई त्यानी ते देवकडे मांगानं, म्हणजे ते त्याले देवामा ई; कारण देव सर्वासले कृपाघाई अनी उदारतातीन देस; [G154 aiteo ■] [G4678 sophia ■]

देवाकडे माग + तुले ते दिधं जाईन.

२ करिंथ 13:1 हाई मनी तुमनाकडे येवानी तिसरी खेप; दोन किंवा तीन साक्षीदारसना तोंडतीन प्रत्येक गोष्ट ठरस.

[G3144 martus ■]

दोन किंवा तीन साक्षीदारसना तोंडतीन प्रत्येक गोष्ट ठरस.

(माले वैयक्तिक विचार — तीन गवाह, अनी एक साक्षीः बुद्धि देवाकडून DIVEN व्हस. शलमोन म्हने, परमेश्वर बुद्धि देस. दानियेल म्हने, तो बुद्धिमानाले बुद्धि देस. याकोब म्हने, देवकडून मांगा, अनी ती तुमले दिली जाई. पैशासले विकत नही, माणसाकडून शिकेल नही — दिली गयेली. दोन का तीन गवाहंच्या मुखमा गोष्ट स्थिर व्हसः देणाराकडे जा.)

छाया आनी पूर्णता

Shadow 1 Kings 3:12 ↗ *read this in your Bible*

मी तुले शाना अनी समजदार हृदय दिधं + तुनासारखं कोणी नही.

Shadow 1 Kings 10:24 ↗ *read this in your Bible*

सारी पृथ्वीना लोक शलमोनले भेटाले येत व्हतात + तठनं ज्ञान ऐकाले, जे देवनं तठना हृदयमा ठेवलं व्हतं.

Fulfillment मत्तय 12:42 न्यायना दिनले दक्षिणकडनी राणी, हाई पिढीना लोकेसंगे उभी व्हाईन हिले दोषी ठराई, कारण ती शलमोन राजानं ज्ञान ऐकाकरता पृथ्वीना सीमापाईन वनी; अनी दखा, शलमोनपेक्षा श्रेष्ठ आठे शे. [G4119 pleion ■] [G4678 sophia ■]

ती सोलोमनना ज्ञान ऐकाले पृथ्वीना दूरदूरना भागमातीन आयी → सोलोमनपेक्षा मोठा कोणी येठे शे.

Fulfillment लूक 2:52 येशु हाऊ ज्ञानघाई, शरीरघाई अनी माणुसना अनी परमेश्वरनी कृपामा वाढत गया. [G4678 sophia ■] [G4298 prokopto ■]

येशू ज्ञानमा अनं वयमा + देव अनं माणसससंगे कृपामा वाढत गया.

(माले वैयक्तिक विचार — शलमोनना मांगनं, अनी ज्ञान त्याले दिधं गयं, अनी सर्व पृथ्वीना लोक ऐकाले आले. ई तर छाया शे. वास्तविकता जास्त मोठी शे. एक बाळक ज्ञानमा वाढणं — त्यानं स्वतः पूर्ण मार्ग चालनं, बाळकपणापाइन कुसपावत — अनी त्यानाबद्दल ई सांगेल शे, शलमोनपेक्षा मोठा येठे शे. शलमोनना ज्ञाननं राणीले पृथ्वीना सर्वदूर भागपाइन खेचनं; ख्रिस्त देवना ज्ञान शे, अनी त्यामा सर्व खजाना लपेल शेतस. ती जितलं दूर आयनी तितलापेक्षा जास्त पुढे या, अनी तिले जे गावनं त्यापेक्षा जास्त गावा.)

बंद करणे

Proverbs 4:18 ↗ *read this in your Bible*

धार्मिकसना मार्ग चमकतासना प्रकाशवाणी शे + जो पूर्ण दिनपावत जास्तीजास्त चमकत राहतस.

कलस्से 1:9 यावरीन आम्हीन बी तुमना विषयी ज्या दिनपाईन ऐकं, तवयपाईन तुमनाकरता कायम प्रार्थना करेल शे. आम्हीन प्रार्थना करी राहिनुत की, तुम्हीन देवना ईच्छातीन सर्व प्रकारना ज्ञानतीन भराले पाहिजे जो त्याना आत्मा तुमले देस, अनी त्याना ईच्छातीन आध्यात्मिक समजपणतीन तुम्हीन भराले पाहिजे. [G4907 sunesis ■] [G4678 sophia ■] [G4137 pleroo ■]

तुम्हीन त्याना इच्छाना ज्ञानले भरपूर व्हावा + संपूर्ण ज्ञानमा अनी आत्मिक समजमा.

(माझा वैयक्तिक विचार — आता संपूर्ण घरवापसीना रस्ता एकठा करा. पहिले रांगणं: बुद्धी कठे मिळस? देवाकडे मांगा, तिना पाठे रडा, तिले चांदीसारखं शोधा — अनं परमेश्वरना भयपाईन सुरवात करा. मंग चालणं: तिले मिळवा, तिले सोडू नको, तिले उंचावा; जे बाहेरचे शेतस त्यासनकडे बुद्धीमां चाला, अनं ते नम्रतासाठे दाखाडा. मंग शर्यत अनं लढाई: बुद्धी ताकतपेक्षा बरी शे; शस्त्र सांसारिक नाहीत; एक मुख अनं बुद्धी दिधेली की कोणलाई दुश्मन विरोध करू शकस नही; शास्त्र तुले तारणासाठे बुद्धीमान करू शकतस. मंग रेखा: ख्रिस्त, देवनी शक्ती अनं देवनी बुद्धी, आपले बुद्धी बनाडेला — परमेश्वरजोडे सनातनपासून व्हता — अनं बुद्धीमान लोक तारेसारखं युगायुगापर्यंत चमकतीन. नीतिमानसना रस्ता AND अधिकाधिक चमकत जास परिपूर्ण दिवसपर्यंत: हे चालणं शेवटले धुसर व्हत नही; ते उजळत जास. चालत रहा, अनं चमका.)

सराव प्रश्नमंजूषा

1. याकोब 1:5 — तुमनापैकी जो कोणी ज्ञानमा कमी व्हई त्यानी ते देवकडे मांगानं, म्हणजे ते त्याले देवामा ई; कारण देव सर्वासले कृपाघाई अनी उदारतातीन देस; अनी:

- upbraideth not ⇒ अनी दोष लावी नही
- b) थकत नही
- c) विसरत नाही

2. नीतिसूत्रे ४:७ — ज्ञान हाच मुख्य गोष्ट आहे; म्हणून:

- a) समज मिळाडवा
- b) ज्ञान मिळाडं
- c) ज्ञान मिळाडाइन

3. उपदेशक 9:15 — पण त्या शहरमा एक विद्वान व्हता, तो विद्वान गरीब व्हता, पण त्यानी आपला ज्ञानतीन:

- a) पराक्रमीसनं नगरवर चढाई करस
- b) त्याले तुच्छ मानामां आले, अनं त्याना शब्द ऐकामां नई आले
- c) त्या शहरना बचाव करा

4. लूक २१:१५ — कारण मी तुमले अशी वाचा अनं बुद्धी दिसु की, तिले अडावाले किंवा तिना विरोधमा बोलाले तुमना कोणता बी शत्रु समर्थ व्हावु नही:

- a) उत्तर देवा नही ना विरोध करवा
- b) विरोध करू नही किंवा जिंकू नही
- c) अडावाले किंवा विरोधमा बोलाले

5. याकोब 3:17 — पण वरतीन येणारी बुद्धी हाई मुळपाईन:

- a) शांत, नंतर शुद्ध
- b) शुद्ध, मंग शांतीप्रिय
- c) सौम्य, मंग शुद्ध

6. नीतिवचन 8:22 — परमप्रभुनी मले आपला मार्गनी सुरवातमा धारण करं होतं:

- a) किंवा धरती व्हाना पयले
- b) त्यांना पुराना कामासनी आधी
- c) अनादीकाळपासून

7. 1 करिंथकर 2:7 — पण आम्हीन देवना त्या राज्यनं गुप्तज्ञान सांगतस, जे गुप्त व्हतं, ते देवनी जग निर्माण व्हाना पहिले आपला गौरवकरता निवाडं.

- अ) तारणासाठी
- b) सर्व प्रकारे राजी करानासाठी
- c) आपला गौरवकरता

उत्तर कल्ली: 1-a, 2-b, 3-c, 4-c, 5-b, 6-b, 7-c

HYA ABHYASACHA SHAKHA KASHA HOTE

सावली कशी उजेड आणस: शलमोनले ज्ञान दिधं गयं व्हतं, अनं सारी धरती ते ऐकाले सोधत व्हती (1 राजे 10:24); राणी सर्वात लांबना मुलखमाईन आयी, अनं शलमोनपेक्षा मोठा कोणी ईठे शे (मत्तय 12:42) — अनं ता मोठा तं खुदच देवना ज्ञान शे (1 करिंथकर 1:24), स्वतःना अभ्याससाठी तयार शे.

नवीन कराराने ह्याले कशा स्पष्ट करस: लहान पोऱ्याले ज्ञानसाठी लपायेल्या खजिन्यावाणी शोध करानी आज्ञा देली व्हती (नीतिसूत्रे २:४); प्रेषिते दाखाडं की ते कठे व्हतं — ज्यामा ज्ञान अनं बुद्धिना सर्व खजिना लपायेल शेतस (कलस्सैकरांस २:३) — खोदकाम एका व्यक्तीमा जाईसन संपस.

शब्दसनं महत्त्व कसं से: नीतिसूत्रे 1:7 मा सुरवातीना शब्द से RESHIYTH (H7225 — पहिलं, मुख्य), अनं नीतिसूत्रे 9:10 मा सुरवातीना शब्द से TECHILLAH (H8462 — एक सुरवात); अनं ज्ञान ही मुख्य गोष्ट से — फेर RESHIYTH (नीतिसूत्रे 4:7) — अनं परमेश्वरनी आपला मार्गना RESHIYTH मा ज्ञान धारण करेल व्हतं (नीतिसूत्रे 8:22) — कोणतं शब्द कठे उभा से अनं काहीले, हाई ध्यानमा घे.

ते अनंतकाळमा कशी पोहोचस: ज्ञान सनातनकाळपासून स्थापित करेल व्हतं (नीतिसूत्रे ८:२३), गुप्त ज्ञान जगाच्या आधी आपला गौरवासाठी ठराडेल व्हतं (१ करिंथकर २:७), अनी जे शहाणे शे ते सदासर्वकाळ ताऱ्यासारखे चमकतीन (दानीएल १२:३).

रस्ता मार्गनी गोष्ट: एक अध्यायमा दोन ज्ञान उभा न्हास - वरतीन ज्ञान, जे पहिले शुद्ध आहे, अनी पृथ्वीवरील, दैहिक, सैतानी ज्ञान (याकूब ३:१५-१७) - दोन झरा, दोन फळ - याना शोधी काढा.

संभाव्य प्रकटीकरण: नीतिसूत्रे 3:13 मायथला 'GETTETH' अनं नीतिसूत्रे 8:35 मायथला 'OBTAIN' हे एकच हिब्रू शब्द शे (H6329 PUWQ — बाहेर काढणं) — जो माणूस रोज समज बाहेर काढस तोच शेवटले जीवन, अनं परमेश्वरनी कृपा बाहेर काढस.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Ahirani Matthew and Mark (CC BY 4.0) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).